

HỌC TẬP PHONG CÁCH NÊU GƯƠNG CỦA HỒ CHÍ MINH TRONG ĐẤU TRANH PHÒNG, CHỐNG THAM NHŨNG, LÃNG PHÍ, TIÊU CỰC Ở VIỆT NAM HIỆN NAY

★ PGS, TS LÊ KIM VIỆT

Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

● **Tóm tắt:** Phong cách nêu gương là một nét đặc sắc trong phong cách của Hồ Chí Minh. Để cuộc đấu tranh phòng, chống tham nhũng, lãng phí, tiêu cực đạt hiệu quả, điều kiện tiên quyết là đội ngũ cán bộ, đảng viên, nhất là cán bộ lãnh đạo, quản lý phải thực sự nêu gương về lối sống giản dị, trong sạch, liêm khiết, trở thành chuẩn mực để nhân dân noi theo. Điều đó đòi hỏi mỗi cá nhân không ngừng tu dưỡng, rèn luyện và học tập phong cách nêu gương của Hồ Chí Minh.

● **Từ khóa:** Phong cách Hồ Chí Minh; Phong cách nêu gương; Đấu tranh phòng, chống tham nhũng, lãng phí, tiêu cực.

1. Học tập phong cách nêu gương sống giản dị, trong sạch, mẫu mực về đạo đức cách mạng: Cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư của Chủ tịch Hồ Chí Minh trong đấu tranh phòng, chống tham nhũng, lãng phí, tiêu cực

Cả cuộc đời của Chủ tịch Hồ Chí Minh là một tấm gương sáng, mẫu mực

về đạo đức cách mạng: cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư, suốt đời vì nước, vì dân. Đó là phong cách, nhân cách Hồ Chí Minh.

Phong cách đó, lối sống đó trở thành máu thịt trong cuộc sống của Người, thành tấm gương sáng để mọi người Việt Nam học tập, noi theo. Đó không

chỉ là phẩm chất đạo đức cá nhân của một nhân cách vĩ đại, mà còn phản ánh những giá trị chung nhất, mẫu mực của dân tộc, của nhân loại. Người luôn căn dặn cán bộ, đảng viên phải giữ gìn đạo đức cách mạng, dù ở địa vị nào, làm công việc gì, đều phải “Quyết tâm thực hiện đạo đức cách mạng là cần kiệm liêm chính, chí công vô tư, quyết tâm tẩy bỏ cho kỳ hết bệnh quan liêu, tham ô, lãng phí; Làm gương mẫu trong việc thi đua học tập, chiến đấu, tăng gia sản xuất, v.v.; Thật thà tự phê bình và phê bình để luôn luôn tiến bộ”¹.

Học tập, vận dụng phong cách này của Chủ tịch Hồ Chí Minh trong đấu tranh phòng, chống tham nhũng, lãng phí, tiêu cực, trước hết cán bộ, đảng viên phải tự rèn luyện bản thân mình có lối sống giản dị, tiết kiệm, thanh cao, trong sạch, không tham lam, tham nhũng, phải là tấm gương để dân tin, dân học, dân theo. Có trong sạch, giản dị, cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư thì mới làm “mực thước” để dân tin, dân phục, dân yêu, như lời dạy của Bác. Cán bộ cấp trên phải làm gương cho cán bộ cấp dưới học tập. Cán bộ càng có chức cao càng phải gương mẫu. Theo Hồ Chí Minh: “Nhất là những người cán bộ và lãnh tụ, càng phải làm cho xứng đáng lòng tin cậy của Đảng, của dân tộc. Càng phải làm gương cho tất cả đảng viên, tất cả quần chúng noi theo”².

Cán bộ, đảng viên còn phải tích cực tuyên truyền, vận động, thuyết phục gia đình, vợ con, anh em, cán bộ, công chức cấp dưới trong cơ quan, đơn vị, phải vận động, hướng dẫn nhân dân cùng thực hành cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư; phải xây dựng mỗi cộng đồng dân cư, cơ quan, đơn vị, mỗi khu phố, làng

quê thành môi trường văn hóa lành mạnh, thành nề nếp, lối sống giản dị, tiết kiệm. Có như thế công cuộc phòng, chống tham nhũng, lãng phí, tiêu cực mới đạt hiệu quả.

2. Học tập phong cách nói đi đôi với làm của Chủ tịch Hồ Chí Minh trong đấu tranh phòng, chống tham nhũng, lãng phí, tiêu cực

Nói đi đôi với làm là phong cách nêu gương nổi bật nhất của Hồ Chí Minh. Trong thực tiễn hoạt động cách mạng, Người là tấm gương sáng ngời về thực hành đạo đức. Lòng yêu nước, thương dân của Người không hô hào chung chung, trừu tượng mà thể hiện bằng hành động cụ thể. Khi đất nước đắm chìm trong bóng đêm nô lệ, nhân dân lầm than, cơ cực dưới ách áp bức thực dân và phong kiến, Người quyết chí ra đi tìm đường cứu nước, cứu dân. Khi kêu gọi toàn dân tiết kiệm, chống nạn đói năm 1945, bản thân Người đã gương mẫu thực hành phong trào “Hũ gạo cứu đói”, “cứ mười ngày nhịn ăn một bữa”.

Với Hồ Chí Minh, sự thống nhất chặt chẽ giữa lời nói và việc làm, giữa tuyên truyền, giáo dục đạo đức với thực hành đạo đức cách mạng và coi đó là yêu cầu, tiêu chuẩn đạo đức của cán bộ, đảng viên. Người luôn căn dặn cán bộ, đảng viên “Nói cái gì phải cho tin - nói và làm cho nhất trí - làm thế nào cho dân tin - cho bộ đội tin ở mình”³. Người chỉ ra rằng: “Nhân dân rất thương yêu và quý trọng cán bộ, đảng viên. Nhưng nếu cán bộ, đảng viên quan liêu, mệnh lệnh, tham ô, thiếu gương mẫu thì dân không tin, do đó làm nguy hại đến công tác của Đảng”⁴. Và theo Người “Nói chung thì các dân tộc phương Đông đều giàu tình cảm, và đối với họ một tấm gương sống

còn có giá trị hơn một trăm bài diễn văn tuyên truyền”⁵

Học tập phong cách nói đi đôi với làm của Hồ Chí Minh trong đấu tranh phòng, chống tham nhũng, lãng phí, tiêu cực, trước hết, cán bộ, đảng viên, nhất là người đứng đầu, người có chức, có quyền phải thực sự là tấm gương về mặt đạo đức, có lối sống trong sạch, giản dị, không tham lam. Khi tuyên truyền, hô hào, vận động nhân dân thực hành chống tham nhũng, lãng phí, tiêu cực thì trước hết bản thân mình và gia đình mình phải là người trong sạch, liêm khiết về đạo đức, lối sống, không tham nhũng, tiêu cực, không vụ lợi, cá nhân chủ nghĩa. Khi tuyên truyền, vận động nhân dân đấu tranh chống tham nhũng thì bản thân phải là người dám thẳng thắn đấu tranh, không né tránh, đùn đẩy; thấy đúng phải bảo vệ, thấy sai phải đấu tranh; phải giữ vững và phát huy vai trò tiên phong, gương mẫu, tính chiến đấu trong mọi lúc, mọi nơi. Theo Hồ Chí Minh “Muốn hướng dẫn nhân dân, mình phải làm mực thước cho người ta bắt chước”⁶. Để trở thành những người làm mực thước cho dân, có nghĩa là bất kỳ ở đâu, bất kỳ làm việc gì, bất kỳ địa vị và hoàn cảnh nào, người cán bộ, đảng viên cũng phải luôn là tấm gương về hành động, việc làm, để dân phục, dân tin, dân yêu. Khi đã được phân công, đã có kế hoạch, đã có chủ trương của tập thể thì người cán bộ nói phải đi đôi với làm, phải tiên phong làm trước, phải có phong cách lãnh đạo quyết liệt, khi đã bàn, đã nhất trí thì phải làm ngay, làm cho kỳ được, phải ráo riết, không “đánh trống, bỏ dùi”, không “chỉ tay năm ngón” hoặc “ngồi trong phòng mà viết mệnh lệnh”. Nói đi đôi với làm, kiên quyết làm

cho kỳ được, làm có hiệu quả, dám chịu trách nhiệm trước Đảng, trước nhân dân, trước tập thể về những quyết định của mình... là những phẩm chất cần thiết nhất, cao quý nhất của người cán bộ hiện nay. Đảng, Nhà nước và nhân dân đang rất cần những người như thế. Tuyệt đối tránh kiểu “Nói nhiều mà làm ít, nói đúng nhưng làm sai, nói hay mà làm dở, nói mà không làm hoặc có làm nhưng không hiệu quả”. Đây đang là hiện tượng tồn tại trong một bộ phận cán bộ, đảng viên ở một số tổ chức đảng, cơ quan nhà nước hiện nay.

3. Học tập phong cách dân chủ, học ở dân, tin vào dân, dựa vào dân để xây dựng Đảng, chính quyền trong sạch, vững mạnh, để đấu tranh phòng, chống tham nhũng, lãng phí, tiêu cực

Tư tưởng vì dân, trọng dân, tin dân, dựa vào dân, gần gũi với nhân dân và học ở nhân dân là một nội dung lớn trong tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh và cũng là một trong những phong cách nêu gương mà Hồ Chí Minh thường sử dụng trong quá trình hoạt động của Người. Theo Hồ Chí Minh, “Dân chúng rất khôn khéo, rất hăng hái, rất anh hùng. Vì vậy, chúng ta phải học dân chúng, phải hỏi dân chúng, phải hiểu dân chúng”⁷.

Xuất phát từ quan điểm, phương châm đó, trước hết, Hồ Chí Minh là người luôn có thái độ thực sự kính trọng nhân dân, tin ở nhân dân và luôn học hỏi ở nhân dân. Chủ tịch Hồ Chí Minh nhấn mạnh: “Người tốt, việc tốt nhiều lắm. Ở đâu cũng có. Ngành, giới nào, địa phương nào, lứa tuổi nào cũng có”⁸, từ đó chủ trương lấy gương người tốt, việc tốt trong nhân dân để giáo dục, làm gương cho cán bộ, đảng viên và

quần chúng nhân dân học tập; để đấu tranh với những thói hư tật xấu, tệ quan liêu, hủ hóa trong cán bộ, đảng viên và quần chúng nhân dân. Theo Người, “Lấy gương người tốt, việc tốt có thật trong nhân dân và cán bộ, đảng viên ta mà giáo dục lẫn nhau, đó chính là một cách tuyên truyền, giáo dục chủ nghĩa Mác - Lênin thiết thực nhất”. Người đã khởi xướng chủ trương xuất bản sách “Người tốt, việc tốt” để tuyên truyền những tấm gương sáng cho nhân dân học tập và sách “Người tốt, việc tốt” thực sự là một phương tiện, công cụ để lan tỏa những giá trị cao đẹp về văn hóa, đạo đức rất hiệu quả trong xã hội lúc bấy giờ. Đây là phương pháp lấy cái tốt để làm gương cho mọi người học tập, để đẩy lùi cái xấu, cái tiêu cực và cũng là một trong những cách nêu gương tốt nhất để xây dựng Đảng, chính quyền vững mạnh, để đấu tranh phòng chống tham nhũng tiêu cực trong bộ máy Đảng, Nhà nước, trong đội ngũ cán bộ, đảng viên, công chức hiện nay.

Học tập phong cách này của Hồ Chí Minh trong đấu tranh phòng, chống tham nhũng, lãng phí, tiêu cực, cán bộ và đảng viên phải thực sự dân chủ, tôn trọng nhân dân, phải thực sự cầu thị, lắng nghe ý kiến của nhân dân, phải hỏi dân, tin ở dân, dựa vào dân, cùng bàn bạc với dân để tìm biện pháp đấu tranh hiệu quả; để lôi cuốn, tập hợp, vận động đông đảo quần chúng nhân dân tham gia tích cực, tạo thành phong trào rộng lớn của nhân dân trong đấu tranh với những hành vi tham nhũng, lãng phí, tiêu cực.

Học tập phong cách dân chủ, học ở dân, tin vào dân, dựa vào dân, tổ chức đảng, cán bộ, đảng viên phải thường

xuyên phát hiện những tấm gương sáng, điển hình về thái độ tích cực, mạnh dạn, kiên quyết đấu tranh chống tham nhũng, lãng phí, tiêu cực trong nhân dân để nhân rộng, khuyến khích, động viên mọi người học tập, làm theo; phải kiên quyết bảo vệ những tấm gương tích cực, điển hình đó.

4. Học tập phong cách mẫu mực về lối sống tôn trọng kỷ cương, pháp luật của Hồ Chí Minh để đấu tranh phòng, chống tham nhũng, lãng phí, tiêu cực

Hồ Chí Minh luôn coi trọng đạo đức, đề cao pháp luật, kết hợp hài hòa giữa đạo đức và pháp luật trong quản lý, điều hành đất nước. Theo Người, pháp luật cũng nhằm mục đích thực hiện mục tiêu, lý tưởng của cách mạng, do đó phải giáo dục cho mọi người có ý thức tự giác, có đạo đức cách mạng mới làm cho pháp luật được thực hiện. Đạo đức là cơ sở để xây dựng, thực hiện pháp luật; nền pháp quyền của ta là nền pháp quyền hợp đạo đức, có nhân tính.

Sự thống nhất giữa đạo đức và pháp luật trong tư tưởng Hồ Chí Minh còn thể hiện ở quan điểm xử lý các hành vi phạm pháp. Nguyên tắc “có lý”, “có tình” chi phối hành vi ứng xử của Người, tôn trọng cái lý, đề cao cái tình, tùy từng trường hợp và tình huống cụ thể mà Hồ Chí Minh nhấn mạnh mặt này hay mặt khác. Người luôn luôn đặt lên hàng đầu việc giáo dục đạo đức, giải thích, thuyết phục, cảm hóa, dạy bảo con người, nhưng không loại trừ việc xử phạt. Bởi vì, “nếu nhất luật không xử phạt thì sẽ mất cả kỷ luật, thì sẽ mở đường cho bọn cố ý phá hoại. Vì vậy, hoàn toàn không dùng xử phạt là không đúng”¹⁰. “Pháp luật phải thẳng tay trừng trị những kẻ bất liêm, bất kỳ kẻ ấy ở địa vị nào, làm

nghề nghiệp gì”¹¹.

Học tập phong cách này của Hồ Chí Minh, trước hết, mỗi tổ chức đảng, mỗi cán bộ, đảng viên phải thực sự tôn trọng pháp luật, chấp hành nghiêm các quy định của pháp luật, quy định của các cơ quan nhà nước. Khi đã đề ra các quy định, quy chế, thì trước hết mình phải là người gương mẫu thực hành nghiêm túc các quy định, quy chế đó, không tự cho phép mình cái quyền “đứng trên pháp luật” hoặc “đứng ngoài pháp luật”.

Mặt khác, trong đấu tranh, xử lý các hành vi tham nhũng, tiêu cực, vi phạm pháp luật, phải hết sức kiên quyết, nghiêm minh, không bao che, không nể nang, né tránh. Những năm gần đây, Đảng ta và các đồng chí Tổng Bí thư các đồng chí nhiều lần nhấn mạnh: “Không có vùng cấm, không có ngoại lệ”. Và thực tế, việc xử lý một số cán bộ cao cấp, người đứng đầu cơ quan đảng, chính quyền, ở các địa phương, bộ, ngành vi phạm cho thấy thái độ quyết tâm, quyết liệt, tôn trọng pháp luật của Đảng trong đấu tranh phòng, chống tham nhũng, lãng phí, tiêu cực, được nhân dân rất đồng tình, ủng hộ.

5. Học tập phong cách tự giác, thường xuyên lấy tự phê bình và phê bình để sửa mình

Các lãnh tụ của giai cấp vô sản rất coi trọng tự phê bình và phê bình, coi đó là quy luật tồn tại và phát triển của Đảng cộng sản, coi tự phê bình và phê bình “là một thứ vũ khí sắc bén nhất của cách mạng”. Sinh thời, Hồ Chí Minh cũng rất quan tâm đến việc tự phê bình và phê bình, Người nói: “Người cách mạng nhất định phải thật thà tự phê bình và kiên quyết chữa khuyết điểm”. Bản thân Hồ Chí Minh là tấm gương mẫu mực

về tự phê bình và phê bình. Người luôn luôn thẳng thắn chỉ ra những khuyết điểm của Đảng, Chính phủ và của bản thân mình. Người nói: “Nếu dân đói, Đảng và Chính phủ có lỗi; nếu dân rét là Đảng và Chính phủ có lỗi; nếu dân dốt là Đảng và Chính phủ có lỗi; nếu dân ốm là Đảng và Chính phủ có lỗi”¹². Khi công cuộc cải cách ruộng đất có một số khuyết điểm, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã công khai nhận lỗi trước quốc dân đồng bào. Khi một tổ chức đảng có khuyết điểm, Người thẳng thắn chỉ ra khuyết điểm để sửa chữa, không che giấu. Theo Người: “một Đảng mà giấu giếm khuyết điểm của mình là một Đảng hỏng. Một Đảng có gan thừa nhận khuyết điểm của mình, vạch rõ những cái đó, vì đâu mà có khuyết điểm đó, xét rõ hoàn cảnh sinh ra khuyết điểm đó, rồi tìm kiếm mọi cách để sửa chữa khuyết điểm đó. Như thế là một Đảng tiến bộ, mạnh dạn, chắc chắn, chân chính”¹³. Người yêu cầu: “Mỗi cán bộ, mỗi đảng viên, mỗi ngày phải tự kiểm điểm, tự phê bình, tự sửa chữa như mỗi ngày phải rửa mặt”¹⁴

Như vậy, theo Hồ Chí Minh, tự phê bình bản thân và đấu tranh phê bình những khuyết điểm của đồng chí, của tổ chức đảng là công việc thường xuyên của một đảng cách mạng, để “gột rửa những thói hư tật xấu”, để Đảng, cán bộ, đảng viên trong sạch, vững mạnh và ngày càng tốt hơn. Đó là phong cách nêu gương của Hồ Chí Minh.

Học tập phong cách này trong đấu tranh phòng, chống tham nhũng, lãng phí, tiêu cực trước hết, mỗi tổ chức đảng, mỗi cán bộ, đảng viên phải thường xuyên, hàng ngày, hàng giờ nghiêm khắc “tự soi, tự sửa”, tự kiểm điểm bản thân mình và trong cơ quan,

đơn vị có vi phạm khuyết điểm, có hiện tượng tham nhũng, lãng phí tiêu cực hay không. Trong thực tế hiện nay, số dĩ cuộc đấu tranh phòng, chống tham nhũng, lãng phí, tiêu cực chưa đạt kết quả như mong đợi có nguyên nhân là do một bộ phận cán bộ, đảng viên, cả tập thể cấp ủy và người đứng đầu còn chưa thật sự gương mẫu, tự giác trong phê bình và tự phê bình. Không ít tổ chức đảng có khuyết điểm, có tham nhũng, tiêu cực, một số cán bộ, đảng viên biết nhưng bao che, né tránh phê bình và tự phê bình, dĩ hòa vi quý, ngại va chạm, vì thành tích mà tình trạng tham nhũng, tiêu cực cứ âm ỷ phát triển. Vì vậy, để đấu tranh phòng, chống tham nhũng, lãng phí, tiêu cực có hiệu quả, phải kiên quyết “Dùng cách thật thà tự phê bình và phê bình, để tẩy trừ những thói tham ô lãng phí và bệnh quan liêu, để cùng nhau tiến bộ”¹⁵, đây là một trong những

biện pháp hiệu quả nhất.

Tóm lại, học tập phong cách nêu gương của Hồ Chí Minh trong đấu tranh phòng, chống tham nhũng, lãng phí, tiêu cực là đòi hỏi cấp thiết của công tác xây dựng Đảng trong giai đoạn hiện nay, để Đảng ta ngày càng trong sạch, vững mạnh, xứng đáng với vai trò lãnh đạo và lòng tin cậy của nhân dân. Học tập phong cách nêu gương của Hồ Chí Minh là công việc thường xuyên, tự giác rèn luyện hàng ngày, hàng giờ của mỗi cán bộ, đảng viên. Chỉ khi nào mỗi cán bộ, đảng viên đặc biệt là cán bộ lãnh đạo, quản lý, người đứng đầu thực sự là “một tấm gương sống”, mẫu mực về đạo đức, lối sống trong sạch, liêm khiết, nói đi đôi với làm, là tấm gương tiên phong trong đấu tranh phòng, chống tham nhũng, lãng phí tiêu cực thì cuộc đấu tranh này mới thực sự có hiệu quả. ■

¹ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. CTQG, H.2011, tập 8, tr. 35.

^{2, 3, 7, 10, 13, 14} Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Sđd, tập 5, tr. 293, 260, 333, 324, 301, 279

^{4, 8, 9} Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Sđd, tập 15, tr. 527, 663, 669

⁵ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Sđd, tập 1, tr. 284

^{6, 11} Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Sđd, tập 6, tr. 16, 127

¹² Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Sđd, tập 9, tr. 518

¹⁵ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Sđd, tập 7, tr. 322